

Sortemosen der blev forsømt og den mulige genrejsning - hvis Naturstyrelsen vil

I Furesø kommune ligger et unikt naturområde, som desværre er gået lidt i glemmebogen og desværre forsømt i næsten 100 år.

Sortemosen.

Selve navnet klinger af mystik og vildskab, og det er faktisk stadig et spændende sted at gå på opdagelse, selvom mosen nu kun er en skygge af sig selv.

For 125 år siden blev Sortemosen beskrevet som et træløst tundra-lignende landskab, hvor kun det cirkelrunde plateau, "Dronningholm" med de gamle egetræer i midten af vådområdet ragede op i en udstrakt moseflade langs hele den vestlige ende af Farum sø. Heste og køer græssede og bønderne tog høslæt af planteopvæksten.

Botanikken var dengang fra allerøverste hylde og Botanisk Forening og andre af datidens naturhistorikere har skrevet beretninger fra de mange ekskursioner til Sortemosen for at se på orkideer, blomster og sommerfugle. Sådan var det indtil for 100 år siden.

Langsomt forsvandt græsning og høslæt og hele området voksede til. Træerne, og de lange siv og græsstrå, skyggede for de lyskrævende blomster, så sommerfuglene forsvandt. Træernes rødder sugede vandet op og sammen med landbrugets luftbårne kvælstofforurening fik området endnu mere græs, siv og træopvækst.

I 1978 (for 46 år siden) beskrev Botanisk Forening, hvordan Sortemosen tidligere havde været en vigtig lokalitet, men at den nu var truet af manglende græsning og at flere orkideer og sjældne planter allerede dengang var eftersøgt forgæves. De var forsvundet.

Under Naturstyrelsens manglende indsats i årtier er den før så rige natur i Sortemosen fuldstændig groet til i græs, nåletræer og elletræer. Arterne, biodiversiteten, er som alle andre steder forsvundet i takt med tilgroningen.

Alle sjældne sommerfuglearter, med undtagelse af en enkelt, er nu forsvundet.

Væk er Moseperlesommerfugl, Moserandøje, Herorandøje, Engperlemorsommerfugl, Isblåfugl, Violetrandet Ildfugl, Mørk Pletvinge (Danmarks sidste levested for denne sommerfugl), Svalehale, Spættet bredpande, Argus blåfugl, Foranderlig blåfugl, Bølleblåfugl, Engblåfugl og Dukatsommerfugl, Skovperlemorsommerfugl, Brunlig Perlemorsommerfugl og Rødlig Perlemorsommerfugl.

Den eneste sjældne sommerfugl, der endnu findes i Sortemosen, er Grøn Busksommerfugl. Men selv den har kun fløjet i et bekymrende lille antal i 2022 og 2023. Måske skal vi også snart føje den til listen over dem, der forsvandt?

Botanikken er blevet meget fattigere og sjældenheder som pukkel-læbe, engblomme, foldfrø, svineøje, vibefedt, tyttebær, soldug, hjertegræs, kær-trehage, djævelsbid, vild hør og muligvis er også den hypersjældne tørveviol (som eller er kommunens ansvarsart) er ligeledes forsvundet.

Blandt orkideerne er kun de relativt almindelige, men stadig smukke, Maj-gøgeurt og Kødfarvet gøgeurt tilbage.

Det er kun en ringe trøst, at den efterhånden almindelige havørn er flyttet ind i toppen af et af de nyopvoksede fyrretræer.

Heldigvis ved vi hvordan Sortemosen så ud da den sprudlede af liv, dengang de sjældne blomster stod i kø og de kræsne sommerfugle i alle regnbuens farver fløj de græssende dyr om ørerne.

Vi har nemlig gamle landkort, landskabsmalerier, beretninger, floraregistreringer og postkort fra dengang, hvor biodiversiteten stadig var stor.

Sortemosen var stort set træløs, afgræsset og de sarte rødlistede arter knyttet til rigkær, enge og moser stod i kø derude.

Netop nu er Sortemosen udpeget som kerneområdet i det store naturprojekt som byrådet i Furesø enstemmigt har besluttet at prioritere og finansiere. Sortemosen skal genskabes!

Hvis der i dag findes vilje og mandsmod i Naturstyrelsen så vil det være oplagt at de tager imod invitationen og i samarbejde med Furesø kommune arbejder for at genskabe Sortemosens rige natur, som styrelsen unaturligt har ladet gro til alt for længe.

Hvad skal der så ske i Sortemosen, for at vi får den tidligere rige natur tilbage, og hvad burde man have gjort for længst?

Furesø kommune forfølger en ide om et stort sammenhængende naturområde med græssende dyr, og Sortemosen er helt centralt placeret her.

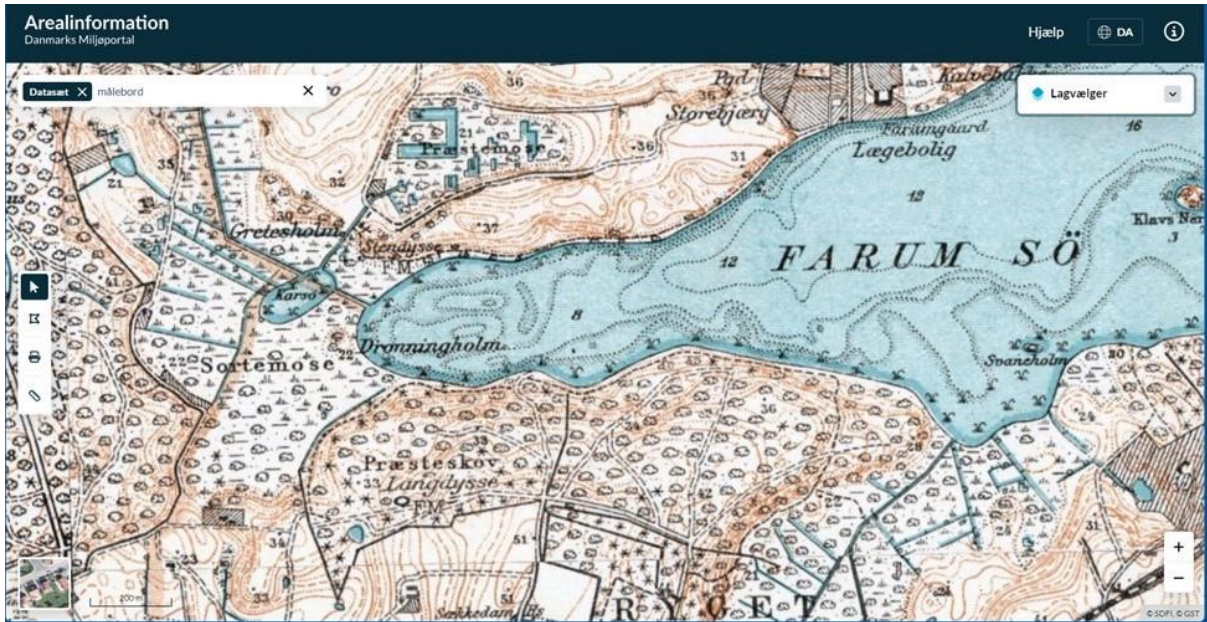
Det er endnu ikke til at vide, hvordan de konkrete planer bliver, men der skal nok tyndes ud i træerne til en start, og de store græssere (heste, køer og svin) skal igen ud i området - gerne i selskab med bæver - og vandet skal tilbage i landskabet med lukning af de eksisterende drækanaler. Måske får vi endda en genslyngning af Mølleåen, så den igen går igennem den nu siv-kvalte sø, Karsø.

Så vil de sidste rester af botanik og insekter, som nok stadig findes derude, få en rimelig chance for at blomstre op eller genindvandre, og borgerne i Furesø kunne få et enestående naturområde af høj kvalitet tilbage.

Den utilgængelige Dronningholm, hvor der endnu står 7 gamle egetræer, vil igen rage op i et træløst moselandskab og sommerfugle i alle tænkelige farver vil igen flyve os allesammen om ørerne.

Naturstyrelsen har med Furesø kommunes invitation fået bolden lagt klar på straffesparkspletten, og nu skal sejren blot trilles ind i et tomt mål med en blød inderside.

Kom så!

Målebordsblad 1901 Danmarks Arealinformation. Flere træer, men stadig træfrit i den centrale del af Sortemosen.

Egetræ på Dronningholm 2023. Engang det eneste træklædte område i Sortemosen. Foto MRV